

Projekt

ZARZĄDZENIE

REGIONALNEGO DYREKTORA

OCHRONY ŚRODOWISKA W GDAŃSKU

z dnia 2015 r.

**w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody
„Mechowisko Radość”**

Na podstawie art. 19 ust. 6, w związku z art. 20 ust. 3 i 5 oraz art. 28 ust. 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 ze zm.¹⁾), zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Mechowisko Radość”, zwanego dalej „rezerwatem”.

§ 2. 1. Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie torfowiska alkalicznego z unikatową florą mchów i roślin naczyniowych.

2. Przyrodniczymi i społecznymi uwarunkowaniami realizacji celu, o którym mowa w ust. 1, są:

- 1) zachowanie w dobrym stanie siedliska przyrodniczego z załącznika I Dyrektywy siedliskowej²⁾ – 7320 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, cennych zbiorowisk roślinnych oraz charakterystycznych dla mechowisk, chronionych i rzadkich gatunków roślin, w tym 3 gatunków z II załącznika Dyrektywy siedliskowej – 1903 lipiennika Loesela *Liparis loeselii*, 1528 skalnicy torfowiskowej *Saxifraga hirculus*, 1393 sierpowca błyszczącego *Hamatocaulis vernicosus*;
- 2) położenie rezerwatu w obszarach Natura 2000: Ostoja Zapceńska PLH220057 oraz Bory Tucholskie PLB220009;
- 3) obecność licznych zagłębień bezodpływowych na obszarze torfowiska, przyczyniających się do alimentacji wód podziemnych i stabilności jego uwodnienia;
- 4) obecność na obszarze torfowiska i w jego zlewni rowów melioracyjnych, niosących wody z terenów użytkowanych rolniczo;
- 5) rolniczo-leśny typ użytkowania zlewni bezpośredniej torfowiska;
- 6) położenie w zlewni bezpośredniej torfowiska zabudowań oraz gruntów użytkowanych rolniczo, wskazanych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Lipnica do dalszej zabudowy.

¹⁾ Zmiany ustawy ogłoszone zostały w Dz. U. z 2013 r. poz. 628, poz. 842, z 2014 r. poz. 805, poz. 850, poz. 1002, poz. 1101, poz. 1863 oraz w MP z 2013 r. poz. 835, z 2014 r. poz. 958.

²⁾ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

§ 3. 1. Mapę części obszarów Natura 2000: Ostoja Zapceńska PLH220057 oraz Bory Tucholskie PLB220009 wchodzących w skład rezerwatu określa załącznik nr 1 do zarządzenia.

2. Opis granic części obszarów Natura 2000: Ostoja Zapceńska PLH220057 oraz Bory Tucholskie PLB220009 wchodzących w skład rezerwatu określa załącznik nr 2 do zarządzenia.

§ 4. Obszar rezerwatu objęty jest ochroną czynną.

§ 5. Identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków określa załącznik nr 3 do zarządzenia.

§ 6. Działania ochronne na obszarze ochrony czynnej, z podaniem rodzaju, zakresu oraz lokalizacji tych działań określa załącznik nr 4 do zarządzenia.

§ 7. Identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony obszarów Natura 2000: Ostoja Zapceńska PLH220057 oraz Bory Tucholskie PLB220009 określa załącznik nr 5 do zarządzenia.

§ 8. Cele działań ochronnych w stosunku do poszczególnych przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000: Ostoja Zapceńska PLH220057 oraz Bory Tucholskie PLB220009 określa załącznik nr 6 do zarządzenia.

§ 9. Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony obszarów Natura 2000: Ostoja Zapceńska PLH220057 oraz Bory Tucholskie PLB220009 ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania określa załącznik nr 7 do zarządzenia.

§ 10. 1. Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000: Ostoja Zapceńska PLH220057 oraz Bory Tucholskie PLB220009 oraz realizacji celów działań ochronnych określa załącznik nr 8 do zarządzenia.

2. Podmiotem odpowiedzialnym za wykonanie działań wskazanych w załączniku nr 8 do zarządzenia jest Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku.

§ 11. 1. Określa się następujące ustalenia do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lipnica, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych:

1) w otulinie rezerwatu:

a) zachować dotychczasowy sposób użytkowania gruntów: leśnych, użytków zielonych i nieużytków, nie zmieniać ich na grunty orne;

- b) nie przeznaczать gruntów rolnych na cele budowlane; nową zabudowę ograniczyć do użytków oznaczonych jako B lub B/R (według stanu ewidencji gruntów obowiązującego w dniu wejścia w życie niniejszego zarządzenia);
 - c) nie zwiększać powierzchni zabudowy na działkach zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie mechowiska, tj. 147/1, 147/2, 147/3 oraz nie wprowadzać żadnej zabudowy na działce 147/4 gminy Lipnica, obrębu Luboń;
 - d) nie wykonywać żadnych działań naruszających warunki hydrologiczne torfowiska i jego zlewni, tj. mogących obniżyć poziom lub pogorszyć jakość wód powierzchniowych i podziemnych;
- 2) nie wykonywać żadnych działań zmieniających warunki hydrologiczne Jeziora Kielskiego, tj. mogących obniżyć poziom lub pogorszyć jakość wód.
2. Określa się następujące wskazania do zmian do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lipnica:
- w otulinie rezerwatu:
- 1) uwzględnić istnienie obszaru Natura 2000 Ostoja Zapceńska PLH220057;
 - 2) rozwój osadnictwa w miejscowości Luboń lokować poza strefą otuliny rezerwatu (z wyjątkiem użytków położonych w granicach otuliny rezerwatu i oznaczonych jako B lub B/R według stanu ewidencji gruntów obowiązującego w dniu wejścia w życie niniejszego zarządzenia).

§ 12. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

**Załączniki do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku
z dnia 2015 r.**

Załącznik Nr 1

Mapa części obszarów Natura 2000: Ostoja Zapceńska PLH220057 oraz Bory Tucholskie PLB220009 wchodzących w skład rezerwatu.

Załącznik nr 2

Opis granic części obszarów Natura 2000 Ostoja Zapceńska PLH220057 oraz Bory Tucholskie PLB220009 wchodzących w skład rezerwatu: wykaz współrzędnych punktów załamania granicy części obszarów Natura 2000 wchodzących w skład rezerwatu wykonanych w układzie współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992.

lp.	y	x	lp.	y	x	lp.	y	x
1	686010,977	401304,935	43	685484,836	401678,774	85	685089,520	401163,561
2	686000,012	401364,100	44	685485,990	401670,530	86	685100,360	401108,751
3	686000,964	401367,360	45	685488,606	401649,456	87	685116,730	401047,301
4	685963,920	401362,073	46	685491,650	401624,940	88	685154,729	401015,804
5	685941,430	401359,560	47	685485,559	401602,614	89	685190,770	400985,931
6	685925,400	401356,980	48	685480,970	401585,790	90	685295,912	400942,535
7	685865,319	401335,007	49	685477,560	401573,270	91	685340,700	400921,991
8	685849,173	401328,989	50	685467,381	401568,869	92	685380,368	400927,800
9	685845,411	401329,243	51	685424,637	401550,389	93	685408,332	400931,514
10	685803,848	401332,068	52	685387,410	401534,290	94	685445,969	400950,233
11	685746,697	401356,761	53	685235,900	401468,780	95	685469,150	400961,780
12	685743,600	401361,331	54	685229,840	401464,570	96	685474,727	400951,802
13	685757,190	401368,981	55	685197,767	401509,669	97	685508,107	400944,272
14	685774,500	401381,721	56	685165,710	401553,700	98	685565,575	400935,359
15	685794,427	401415,234	57	685168,920	401580,930	99	685585,895	400933,611
16	685824,082	401465,106	58	685180,280	401589,260	100	685702,358	400929,711
17	685853,420	401505,311	59	685183,217	401602,016	101	685748,640	400926,390
18	685704,403	401575,867	60	685194,310	401650,190	102	685768,730	400924,490
19	685672,800	401590,831	61	685188,710	401707,450	103	685758,300	400946,790
20	685653,342	401597,327	62	685183,560	401723,660	104	685789,534	400949,408
21	685621,490	401607,961	63	685176,030	401785,390	105	685814,979	400951,905
22	685579,571	401613,549	64	685161,700	401799,250	106	685815,400	400951,941
23	685562,710	401720,501	65	685162,290	401842,770	107	685826,400	400972,140
24	685543,060	401819,531	66	685155,780	401855,918	108	685830,797	400989,932
25	685542,454	401843,122	67	685141,560	401884,640	109	685806,527	401048,762
26	685540,360	401915,631	68	685131,351	401900,064	110	685773,087	401097,472
27	685506,390	401929,961	69	685118,500	401919,480	111	685756,527	401138,422
28	685466,620	401947,240	70	685113,270	401949,390	112	685782,027	401197,102
29	685383,198	401997,034	71	685113,528	401949,905	113	685790,869	401198,215
30	685355,443	402013,942	72	685107,407	402105,975	114	685800,711	401192,712
31	685342,679	401950,058	73	685100,630	402197,321	115	685855,048	401195,005
32	685327,124	401880,850	74	685042,800	402263,411	116	685864,362	401212,256
33	685295,197	401892,812	75	685032,020	402174,141	117	685864,203	401219,241
34	685274,260	401889,430	76	685022,990	402055,901	118	685892,884	401219,347
35	685294,240	401818,460	77	685011,552	401821,662	119	685923,575	401213,790
36	685317,530	401818,530	78	685008,444	401756,442	120	685937,016	401208,975
37	685354,250	401818,641	79	685005,770	401700,051	121	685935,738	401243,334
38	685417,520	401818,830	80	685008,840	401699,351	122	685952,360	401252,144

39	685431,810	401798,390	81	685030,940	401617,181	123	685966,599	401259,701
40	685459,410	401766,200	82	685046,910	401440,641	124	686010,977"	401304,935
41	685472,500	401742,340	83	685038,940	401323,631			
42	685476,539	401721,536	84	685051,270	401284,601			

Załącznik nr 3

Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków.

Lp.	Identyfikacja zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków
1.	Zagrożenia istniejące wewnętrzne	
2.	Sukcesja drzew i krzewów na torfowisku.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Wycinka drzew i krzewów z powierzchni mechowiska; 2) kontrola zarastania torfowiska, w razie potrzeby - okresowe usuwanie nalotów drzew i krzewów.
3.	Ekspansja roślinności szuwarowej w północnej i południowo-wschodniej części mechowiska.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Koszenie części mechowiska, w której występuje roślinność szuwarowa; 2) kontrola zasięgu roślinności szuwarowej, w razie potrzeby - koszenie szuwarów.
4.	Zagrożenia potencjalne zewnętrzne	
5.	Zmiana warunków hydrologicznych torfowiska, jego zlewni bezpośredniej i podziemnej oraz zlewni Jeziora Kielskiego.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Nie wykonywanie żadnych działań naruszających warunki hydrologiczne torfowiska i jego zlewni, tj. mogących obniżyć poziom lub pogorszyć jakość wód powierzchniowych i podziemnych; 2) budowa zastawki piętrzącej wodę na cieku przecinającym torfowisko w przypadku stwierdzenia obniżenia poziomu wody na torfowisku; 3) nie dokonywanie żadnych działań zmieniających warunki hydrologiczne Jeziora Kielskiego.
6.	Eutrofizacja torfowiska na skutek intensyfikacji rolniczego wykorzystania terenów położonych w zlewni bezpośredniej torfowiska.	<p>W otulinie rezerwatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zachować dotychczasowy sposób użytkowania gruntów leśnych, użytków zielonych i nieużytków; 2) nie zwiększać intensywności hodowli ryb w stawach zlokalizowanych na działce 268/1 gminy Lipnica, obrębu Luboń; 3) nie odprowadzać nie oczyszczonych ścieków z ww. stawów hodowlanych do cieku przepływającego przez mechowisko.
7.	Eutrofizacja torfowiska na skutek	W otulinie rezerwatu:

	intensyfikacji zabudowy w otulinie rezerwatu (w zlewni bezpośredniej torfowiska).	<ol style="list-style-type: none"> 1) zachować dotychczasowy sposób użytkowania gruntów leśnych, użytków zielonych i nieużytków; 2) nie przeznaczać gruntów rolnych na cele budowlane; 3) nową zabudowę ograniczyć do użytków oznaczonych jako B lub B/R (według stanu ewidencji gruntów obowiązującego w dniu wejścia w życie niniejszego zarządzenia); 4) nie zwiększać powierzchni zabudowy na działkach zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie mechowiska, tj. 147/1, 147/2, 147/3 oraz nie wprowadzać żadnej zabudowy na działce 147/4 gminy Lipnica, obrębu Luboń; 5) wykluczyć stosowanie przyobiektowych oczyszczalni ścieków z drenażem rozsączającym; ścieki odprowadzać do szczelnych zbiorników bezodpływowych, a docelowo do systemu kanalizacji zbiorczej.
8.	Gospodarka leśna w otulinie rezerwatu, w szczególności rębnie na znacznych powierzchniach wzmagające spływ powierzchniowy w kierunku mechowiska.	<p>Prowadzenie gospodarki leśnej w otulinie rezerwatu realizowanej poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zaniechanie użytkowania rębego w pasie około 50 m wokół torfowiska; 2) kształtowanie struktury gatunkowej i przestrzennej lasu zgodnej z potencjałem siedliskowym lasu; 3) zachowanie ukształtowanych stosunków wodnych; 4) prowadzenie cięć sanitarnych, pielęgnacyjnych i rębnych w sposób zapewniający w maksymalnym stopniu ochronę gleby i roślinności; 5) usuwanie pozostałości zrębowych w promieniu 30 m od granic rezerwatu.

Załącznik nr 5

Działania ochronne na obszarze ochrony czynnej, z podaniem rodzaju, zakresu oraz lokalizacji tych działań.

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych	Lokalizacja działań ochronnych ³⁾
1.	Usunięcie drzew i krzewów (głównie brzozy, olszy oraz sosny) i nalotów ww. gatunków z powierzchni mechowiska.	Na powierzchni 5,15 ha. Po wykonaniu wycinki usuwać pojawiające się odrosty i naloty dwukrotnie w odstępach około 3-letnich lub wg potrzeb. Biomasę należy usunąć poza granice rezerwatu.	W obrębie wydzieleń 44a, 44b.
2.	Monitoring sukcesji drzew i krzewów na powierzchni całego mechowiska.	Monitoring co 3-5 lat; powierzchnia mechowiska – 7,54 ha; w razie pojawienia się nalotów drzew i krzewów – usuwanie wg potrzeb.	W obrębie wydzieleń 44a, 44b.
3.	Koszenie roślinności szuwarowej z powierzchni mechowiska.	Kosić raz w roku na powierzchni 1,4 ha, ręcznie, po 15 lipca, przed wykłaszaniem trzciny. Biomasa należy usunąć poza granice rezerwatu.	W obrębie wydzieleń 44a, 44b.
4.	Monitoring sukcesji roślinności szuwarowej na powierzchni całego mechowiska.	Monitoring co 3-5 lat; powierzchnia mechowiska – 7,54 ha; w przypadku stwierdzenia potrzeby wykonania zabiegów ochronnych kosić co 2-3 lata, po 15 lipca, przed wykłaszaniem trzciny. Biomasa należy usunąć poza granice rezerwatu.	W obrębie wydzieleń 44a, 44b.
5.	Monitoring poziomu wody gruntowej.	Przynajmniej 2 urządzenia do pomiaru poziomu wody (np. divery).	W obrębie wydzieleń 44a, 44b.

³⁾ Nadleśnictwo Osusznica, obręb Chociński Młyn, wg Planu Urządzenia Lasu na lata 2010-2019.

Załącznik nr 6

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony obszarów Natura 2000: Ostoja Zapceńska PLH220057 oraz Bory Tucholskie PLB220009.

Lp.	Przedmiot ochrony	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń
1.	7230 – górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk; 1903 lipiennik Loesela <i>Liparis lobelii</i> ; 1528 skalnica torfowiskowa <i>Saxifraga hirculus</i> ; 1393 sierpowiec błyszczący <i>Hamatocaulis vernicosus</i> .	Zagrożenia istniejące: 1) Sukcesja drzew i krzewów na części mechowiska; 2) sukcesja roślinności szuwarowej na części mechowiska. Zagrożenia potencjalne: 1) Sukcesja roślinności zaroślowej i leśnej na całej powierzchni mechowiska; 2) sukcesja roślinności szuwarowej na całej powierzchni mechowiska; 3) eutrofizacja torfowiska na skutek intensyfikacji gospodarki rolnej lub zabudowy w zlewni torfowiska; 4) gospodarka leśna w zlewni torfowiska (rębnie na znacznej powierzchni); 5) zmiana warunków hydrologicznych torfowiska, jego zlewni bezpośredniej i podziemnej oraz zlewni Jeziora Kielskiego.
2.	91D0 Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescenis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensonii-Piceetum</i> i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne).	Zagrożenia potencjalne: 1) eutrofizacja na skutek intensyfikacji gospodarki rolnej lub zabudowy w zlewni torfowiska; 2) gospodarka leśna w zlewni torfowiska (rębnie na znacznej powierzchni); 3) zmiana warunków hydrologicznych torfowiska, jego zlewni bezpośredniej i podziemnej oraz zlewni Jeziora Kielskiego.
3.	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe).	Zagrożenia potencjalne: 1) eutrofizacja torfowiska na skutek intensyfikacji gospodarki rolnej lub zabudowy w zlewni torfowiska; 2) gospodarka leśna w zlewni torfowiska (rębnie na znacznej powierzchni); 3) zmiana warunków hydrologicznych torfowiska, jego zlewni bezpośredniej i podziemnej oraz zlewni Jeziora Kielskiego.
4.	A127 żuraw <i>Grus grus</i> .	Zagrożenia potencjalne: Antropopresja.

Załącznik nr 7

Cele działań ochronnych w stosunku do poszczególnych przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Zapceńska.

Lp.	Przedmiot ochrony	Cele działań ochronnych
1.	7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk.	1) Utrzymanie siedliska w obecnym, właściwym stanie ochrony poprzez eliminację z powierzchni mechowiska krzewów i podrostu drzew oraz nie dopuszczenie do ekspansji gatunków szuwarowych; 2) nie dopuszczenie do zmniejszenia powierzchni siedliska.
2.	91D0 Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescenis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensonii-Piceetum</i> i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne).	Utrzymanie siedliska w stanie niepogorszonym (co najmniej U1).
3.	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe).	Utrzymanie siedliska w stanie niepogorszonym (co najmniej U1).
4.	1903 lipiennik Loesela <i>Liparis lobelii</i> ; 1528 skalnica torfowiskowa <i>Saxifraga hirculus</i> ; 1393 sierpowiec błyszczący <i>Hamatocaulis vernicosus</i> .	1) Nie dopuszczenie do zmniejszenia powierzchni siedliska, na którym występują gatunki; 2) utrzymanie obecnego, właściwego stanu ochrony gatunków.

Załącznik nr 8

Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Zapceńska PLH220057 ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania.

Przedmiot ochrony	Działania ochronne	Obszar wdrażania ⁴⁾	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
7230 – górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak,	1) Usunięcie drzew i krzewów (głównie brzozy, olszy oraz sosny) i nalotów ww. gatunków z powierzchni mechowiska (5,15	W obrębie wydzieleń: 44a, 44b.	RDOŚ w Gdańsku.

⁴⁾ Nadleśnictwo Osusznica, obręb Chociński Młyn, wg Planu Urządzenia Lasu na lata 2010-2019.

<p>turzycowisk i mechowisk; 1903 - lipiennik Loesela <i>Liparis loselii</i>; 1528 skalnica torfowiskowa <i>Saxifraga hirculus</i>; 1393 -sierpowiec błyszczący <i>Hamatocaulis vernicosus</i>.</p>	<p>ha); po wykonaniu wycinki usuwać pojawiające się odrosty i naloty dwukrotnie w odstępach około 3-letnich lub wg potrzeb, biomasę należy usunąć poza granice rezerwatu;</p> <p>2) usuwanie nalotów drzew i krzewów – na powierzchni całego mechowiska (7,54 ha) - wg potrzeb wykazanych na podstawie monitoringu wskazanego w zał. 9 ust. 2 pkt 1;</p> <p>3) koszenie roślinności szuwarowej z powierzchni mechowiska - raz w roku na powierzchni 1,4 ha, ręcznie, po 15 lipca, przed wykłaszaniem trzciny, biomasę należy usunąć poza granice rezerwatu;</p> <p>4) monitoring zarastania mechowiska przez roślinność szuwarową, co 3-5 lat; w przypadku stwierdzenia ekspansji gatunków szuwarowych - ręczne koszenie trzciny i pałki z powierzchni mechowiska; po 15 lipca, przed wykłaszaniem trzciny, biomasę należy usunąć poza granice rezerwatu.</p>		
--	---	--	--

Załącznik nr 9

Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000: Ostoja Zapceńska PLH220057 oraz Bory Tucholskie PLB220009 oraz realizacji celów działań ochronnych.

Lp.	Przedmiot ochrony	Monitorowany wskaźnik stanu ochrony	Obszar wdrażania ⁵⁾
1.	7230 – górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk.	1) Powierzchnia siedliska; 2) struktura i funkcja; 3) perspektywy ochrony. Zgodnie z PMS GIOŚ, co 5 lat.	W obrębie wydzieleń: 44a, 44b.

⁵⁾ Nadleśnictwo Osusznica, obręb Chociński Młyn, wg Planu Urządzenia Lasu na lata 2010-2019.

2.	7230 – górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk; 1903 - lipiennik Loesela <i>Liparis loselii</i> ; 1528 skalnica torfowiskowa <i>Saxifraga hirculus</i> ; 1393 -sierpowiec błyszczący <i>Hamatocaulis vernicosus</i> .	1) monitoring sukcesji drzew i krzewów: a) lista gatunków drzew i krzewów; b) pokrywanie gatunków drzew i krzewów (%); ocena na całej powierzchni mechowiska co 3-5 lat;	w obrębie wydzielań: 44a, 44b - na powierzchni całego mechowiska;
		2) monitoring sukcesji roślinności szuwarowej: a) lista gatunków ekspansywnych roślin szuwarowych (zwłaszcza trzciny pospolitej i pałki szerokolistnej); b) pokrywanie gatunków szuwarowych (%); ocena na całej powierzchni mechowiska co 3-5 lat;	w obrębie wydzielań: 44a, 44b - na powierzchni całego mechowiska;
		3) monitoring poziomu wody - przynajmniej 2 urządzenia do pomiaru poziomu wody (np. diver).	
3.	1903 - lipiennik Loesela <i>Liparis loselii</i> .	Pełna ocena stanu ochrony: a) populacja; b) siedlisko; c) perspektywy ochrony. Wg metodyki monitoringu GIOŚ co 5 lat.	W obrębie wydzielań: 44a, 44b - na powierzchni całego mechowiska.
4.	1528 skalnica torfowiskowa <i>Saxifraga hirculus</i> ;	Pełna ocena stanu ochrony: a) populacja; b) siedlisko; c) perspektywy ochrony. Wg metodyki monitoringu GIOŚ co 5 lat.	W obrębie wydzielań: 44a, 44b - na powierzchni całego mechowiska.
5.	1393 -sierpowiec błyszczący <i>Hamatocaulis vernicosus</i> .	Pełna ocena stanu ochrony: a) populacja; b) siedlisko; c) perspektywy ochrony. Wg metodyki monitoringu GIOŚ co 5 lat. Ocena w tych samych punktach co monitoring wykonany w 2014 r.	W obrębie wydzielań: 44a, 44b - na powierzchni całego mechowiska.
6.	91D0 Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescenis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensonii-Piceetum</i> i brzozowo-	1) Powierzchnia siedliska; 2) struktura i funkcja; 3) perspektywy ochrony. Zgodnie z PMS GIOŚ, co 5-10 lat.	W obrębie wydzielań: 44a, 44b.

	<i>sosnowe bagienne lasy borealne).</i>		
7.	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	1) Powierzchnia siedliska; 2) struktura i funkcja; 3) perspektywy ochrony. Zgodnie z PMŚ GIOŚ, co 5-10 lat.	W obrębie wydzieleń: 44a, 44b.
8.	A127 żuraw <i>Grus grus</i> .	1) Obecność w rezerwacie; 2) Kategoria łęgowości; co 5 lat.	Cały rezerwat.

Uzasadnienie

Plan ochrony rezerwatu przyrody został opracowany na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 ze zm.), zgodnie z art. 20 ust. 1 i 2 oraz w związku z art. 20 ust. 5 tej ustawy, z dostosowaniem zakresu prac do zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości kulturowych rezerwatu. Projekt planu sporządzono uwzględniając treść Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94 poz. 794), w tym uwzględniając zakres planu ochrony rezerwatu przyrody, określony w art. 20 ust. 3 oraz zakres zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 Ostoja Zapceńska PLH220057 oraz Bory Tucholskie PLB220009 w granicach rezerwatu, wskazany w art. 28 ust. 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Plan ochrony rezerwatu sporządza się na okres 20 lat.

Rezerwat „Mechowisko Radość” został uznany na mocy zarządzenia nr 25/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 28 czerwca 2013 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Mechowisko Radość” (Dz. Urz. Woj. Pom. poz. 2737) w celu zachowania ekosystemu torfowiska alkalicznego z unikatową florą mchów i roślin naczyniowych. Rezerwat (9,59 ha) położony jest w województwie pomorskim, w powiecie bytowskim, na terenie gminy Lipnica, w miejscowości Luboń, około 6,5 km na północny wschód od Lipnicy. Rezerwat zlokalizowany jest w obrębie obszarów Natura 2000: Ostoja Zapceńska PLH220057 oraz Bory Tucholskie PLB220009. Rezerwat obejmuje grunty Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Osusznica.

„Mechowisko Radość” jest jednym z najbardziej wartościowych mechowisk alkalicznych w Polsce, wyróżniający się pod względem składu i liczebności flory właściwej dla tego typu obiektów. Do najcenniejszych składników roślin naczyniowych należą: liczne populacje skalnicy torfowiskowej *Saxifraga hirculus* i lipiennika Loesela *Liparis loëseli* oraz innych gatunków rzadkich, zagrożonych i objętych ochroną prawną. Roślinność reprezentują dobrze wykształcone i zachowane zespoły, m.in.: *Menyantho-Sphagnetum terestris*, *Caricetum paniceo-lepidocarpae*, *Eleocharitetum pauciflorae*, zdominowane przez mchy brunatne, wśród których występują gatunki rzadkie i zagrożone, takie jak: mszar nastroszony *Paludella squarrosa*, chwytlikowiec lśniący *Tomentypnum nitens*, błotniszek wełnisty *Helodium blandowii*, haczykowiec błyszczący *Drepanocladus vernicosus*. Rezerwat obejmuje w całości doskonale wykształcone i zachowane siedlisko przyrodnicze 7230 *Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk*; w jego obrębie zlokalizowano również stanowiska gatunków z załącznika II Dyrektywy siedliskowej: bogate populacje skalnicy torfowiskowej *Saxifraga hirculus*, lipiennika Loesela *Liparis loëseli* i haczykowca błyszczącego *Drepanocladus vernicosus*.

Zidentyfikowane zagrożenia dla przedmiotów ochrony rezerwatu i obszaru Natura 2000 Ostoja Zapceńska PLH220057 wynikają z przyczyn naturalnych, tj.

sukcesji roślin drzewiastych i szuwarowych na powierzchni mechowiska (siedliska 7230) lub z przyczyn antropogenicznych. Ze względu na położenie w otulinie rezerwatu (w granicach zlewni bezpośredniej) wsi Luboń, zagrożenie antropogeniczne, chociaż ocenione jako potencjalne, mogą być najbardziej istotne dla zachowania całego ekosystemu. W chwili obecnej przeprowadzone analizy fizycznych i chemicznych cech wód w obrębie torfowiska i jego zlewni wskazują na podwyższone wartości stężeń związków azotu i fosforu w wodach cieką, który przepływa przez wieś Luboń, a następnie przez rezerwat. Związane jest to m. in. ze wpływem zanieczyszczonych wód powierzchniowych z obszaru zabudowań i stawów hodowlanych. Utrzymanie obecnego oddziaływania zlewni na torfowisko, a zwłaszcza wzrost presji (intensyfikacja gospodarki rolnej lub zabudowy w zlewni torfowiska), może spowodować negatywne zmiany właściwości złoża torfowego, tj. jego eutrofizację, a w konsekwencji również przekształcenia szaty roślinnej (ekspansję pospolitych gatunków szuwarowych, ustępowanie taksonów i zbiorowisk typowych dla mechowisk). Wpływ na rezerwat posiada również Jezioro Kielskie, gdyż mechowisko wykształciło się w dawnej zatoce tego jeziora i nadal pozostaje pod wpływem jego wód, zarówno poziomu, jak i właściwości fizyko-chemicznych.

Rezerwat położony jest również w obrębie obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009. W granicach rezerwatu występuje tylko jeden gatunek, który jest przedmiotem ochrony tego obszaru – żuraw *Grus grus*, prawdopodobnie lęgowy na mechowisku. Nie zidentyfikowano istniejących zagrożeń dla żurawia, potencjalnie może nim być antropopresja.

Działania ochronne, które wskazano dla ograniczenia ww. zagrożeń będą realizowane w obrębie rezerwatu oraz poza jego granicami – poprzez odpowiednie zapisy do dokumentów planistycznych gminy. Eliminowanie samosiewów drzew i krzewów oraz regularne wykaszanie szuwarów ma na celu utrzymanie dobrego stanu fitocenozy mechowiskowych (siedliska 7230), które pomimo obecności tych gatunków zostały ocenione jako dobrze zachowane.

Jednak najbardziej istotne zagrożenia dla rezerwatu wynikają z położenia w jego zlewni bezpośredniej wsi Luboń, dlatego też za szczególnie istotne dla zachowania walorów mechowiska jest wprowadzenie, a następnie realizacja, do dokumentów planistycznych gminy Lipnica zapisów dotyczących ograniczenia takich form gospodarowania na tym terenie, które mogłyby spowodować utratę walorów rezerwatu i obszaru Natura 2000. Zapisy te dotyczą głównie otuliny rezerwatu, która obejmuje 78% zlewni bezpośredniej torfowiska.

Za niezbędne uznano zachowanie w dotychczasowym sposobie użytkowania wszystkich gruntów oznaczonych jako lasy, zalesienia, użytki zielone i nieużytki, zwłaszcza, że znaczna część mechowiska (siedliska 7230) położona jest poza granicami rezerwatu (ze względu na prywatną formę własności gruntów). Tereny torfowiskowe położone w sąsiedztwie rezerwatu posiadają znaczne walory przyrodnicze (zbliżone do rezerwatu), pozostałe obszary podmokłe stanowią ważny obszar alimentacyjny mechowiska.

Zachowanie trwałej pokrywy roślinnej na terenach leśnych i zalesionych, w tym również odstąpienie od rębni w bezpośrednim sąsiedztwie rezerwatu, wynika

z konieczności ograniczenia spływów powierzchniowych i dowozu związków organicznych i mineralnych do mechowiska.

Analizy stężenia związków azotu i fosforu wykonane w cieku przepływającym przez Luboń, a następnie przez mechowisko, wskazały na podwyższone wartości tych pierwiastków, co związane jest ze spływem zanieczyszczonych antropogenicznie wód powierzchniowych z obszaru zabudowań oraz stawów hodowlanych pstrąga. Zagęszczenie zabudowy, zwłaszcza w bezpośrednim sąsiedztwie mechowiska, zwiększy również negatywne oddziaływanie na rezerwat. Dlatego też określono zapisy, które w strefie największego oddziaływania na mechowisko, pozwalają na rozwój zabudowy jedynie w obrębie użytków oznaczonych jako B lub B/R (według stanu ewidencji gruntów obowiązującego w dniu wejścia w życie niniejszego zarządzenia). Na wszystkich obszarach zabudowanych należy bezwzględnie odprowadzać ścieki do szczelnych zbiorników bezodpływowych (docelowo i optymalnie – do systemu kanalizacji zbiorczej) oraz nie stosować przyobiektowych oczyszczalni ścieków z drenażem rozsączającym. Konieczność oczyszczania wód pochodzących dotyczy również użytkownika stawów rybackich, który w chwili obecnej odprowadza je bezpośrednio do cieku przepływającego przez mechowisko, a następnie uchodzącego do jeziora Kielskiego. Ze względu na położenie stawów w otulinie rezerwatu i ich wpływ na jakość wód zasilających mechowisko, nie należy zwiększać intensywności hodowli ryb, tj. powierzchni stawów, ani ilości ryb.

Mechowisko, jako ekosystem zależny od wód, tj. ich ilości i jakości, musi być chronione w strefie bezpośredniej zlewni powierzchniowej oraz podziemnej. Ograniczenia te nie powinny mieć wpływu na dotychczas prowadzoną na tym terenie gospodarkę rolną lub leśną. Należy jednak unikać takich działań, które mogą drastycznie zmienić jakość lub ilość wód zasilających torfowisko, m.in. wprowadzania do gruntu zanieczyszczeń oraz wód o zmienionym składzie chemicznym lub termice, np. ścieków i gnojowicy, poboru wód podziemnych, zwłaszcza na skalę przemysłową, melioracji, które zmieniałyby ilość wód przepływających przez mechowisko. Ze względu na bezpośrednie powiązania warunków wodnych torfowiska i Jeziora Kielskiego zagrożeniem mogą też być działania naruszające warunki hydrologiczne jeziora, np. modyfikujące poziom wody, oraz zmieniające specyfikę hydrochemiczną jego wód.

W trakcie prac nad planem ochrony rezerwatu stwierdzono, że na cieku przepływającym przez mechowisko znajdują się tama i żeremie bobrów. Ma ono pozytywny wpływ na torfowisko, gdyż nieznacznie podpiętrza wody w obrębie rezerwatu. Nie jest to jednak budowla trwała i gdy przestanie funkcjonować należy ocenić, czy swobodny przepływ wody przez mechowisko nie zaburza jego warunków hydrologicznych; w przypadku zbyt niskiego uwodnienia mechowiska należy zbudować zastawkę regulującą przepływ wody.

Niewielkie znaczenie w chwili obecnej ma antropopresja przejawiająca się penetracją mechowiska. Jest to teren podmokły i uważany przez mieszkańców za mało atrakcyjny. Jednak stanowi ona potencjalne zagrożenie, zwłaszcza dla zwierząt bytujących na tym terenie, w tym lęgowego żurawia. Przy zachowaniu

dotychczasowej intensywności zabudowy wsi Luboń oraz nie wprowadzaniu jej na nowe tereny położone w sąsiedztwie rezerwatu (np. w enklawie leśnej zlokalizowanej przy północno-wschodniej granicy mechowiska – działki 147/1, 147/2, 147/3 i 147/4)), zagrożenie to nie powinno mieć istotnego wpływu na zachowanie walorów obszarów chronionych.

Zapisy dotyczące gospodarki przestrzennej w otoczeniu mającym wpływ na rezerwat zostały sformułowane jako ustalenia do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (obecnie teren istotny dla rezerwatu nie posiada planu), do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lipnica oraz do planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego. Zapisy te powinny być również wniesione do obowiązującego studium zatwierdzonego uchwałą Rady Gminy Lipnica nr XXI/127/2012 z dnia 25 maja 2012, gdyż przewiduje ono rozwój zabudowy w obrębie wsi Luboń.

Planowane działania ochronne oraz zapisy, które powinny być wniesione do dokumentów planistycznych, skupiają się na głównym przedmiocie ochrony rezerwatu, tj. mechowisku (siedlisku 7230), ale działania podjęte dla ograniczenia zagrożeń dla siedliska 7230, będą służyły również ograniczeniu potencjalnych zagrożeń dla pozostałych siedlisk zidentyfikowanych w granicach rezerwatu, tj. 91D0 i 91E0.

Zaplanowany monitoring będzie dotyczył stanu zachowania siedlisk i gatunków będących przedmiotem ochrony obszarów Natura 2000 Ostoja Zapceńska PLH220057 oraz Bory Tucholskie PLB220009 oraz efektów wykonywanych działań ochronnych. Za szczególnie istotne uznano monitorowanie stanu zachowania mechowiska (siedliska 7230) oraz gatunków z nim związanych, wskazanych w załączniku II Dyrektywy siedliskowej, tj. skalnicy torfowiskowej *Saxifraga hirculus*, lipiennika Loesela *Liparis loselii* oraz sierpowca błyszczącego *Hamatocaulis vernicosus*.

Monitoring siedliska 91D0 reprezentowanego w rezerwacie przez olsy torfowcowe *Sphagno-Alnetum* nawiązujące miejscami do borów i brzezin bagiennych oraz 91E0 reprezentowane przez inicjalne zbiorowiska nawiązujące do olszyny źródliskowej, ograniczono do oceny przeprowadzanej co 5-10 lat z uwagi na brak zidentyfikowanych istniejących zagrożeń dla tych siedlisk. Fitocenozy reprezentujące siedliska 91D0 i 91E0 nie są też głównym przedmiotem ochrony rezerwatu.

W trakcie prac terenowych na rzecz planu ochrony w granicach rezerwatu zlokalizowano jedną parę żurawi, prawdopodobnie łęgową. Z uwagi na niewielką powierzchnię „Mechowiska Radość” w odniesieniu do obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009, monitoring żurawia ograniczono do stwierdzenia jego obecności w rezerwacie i określenia jego kategorii łęgowej.

Zasady monitoringu wskazanego w planie ochrony oparto o metodykę opracowaną przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska na potrzeby państwowego monitoringu środowiska, oraz na podstawie „Monitoringu ptaków łęgowych” (opracowanie zbiorowe pod redakcją Przemysława Chylareckiego, Arkadiusz Sikory i Zdzisława Ceniana, Warszawa 2009). W niektórych przypadkach

zakres i częstotliwość badań dostosowano do zakresu niezbędnego dla oceny stanu przedmiotów ochrony tego obszaru w granicach rezerwatu. Monitoring mechowiska (siedliska 7230) rozszerzono o ocenę stanu zarastania całego torfowiska przez roślinność drzewiastą i szuwarową.

W przypadku prowadzenia monitoringu jednego z ww. przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000 przez GIOŚ w ramach obowiązkowego monitoringu przyrodniczego wyniki badań GIOŚ zostaną wykorzystane do celów wskazanych w § 10 niniejszego zarządzenia.

Nie wskazuje się obszarów i miejsc udostępnionych do celów edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa, ze względu na zagrożenie dla przedmiotów ochrony rezerwatu i przeciwdziałanie antropopresji. Do celów naukowych rezerwat może być udostępniony wyłącznie na wniosek zainteresowanego, po uzyskaniu zezwolenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku określającego zakres i zasady prowadzenia badań, pod warunkiem, że badania nie spowodują negatywnego oddziaływania na cele ochrony przyrody rezerwatu.

Nie wskazuje się miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza, ze względu na sprzeczność powyższych form działalności z celami ochrony przyrody w rezerwacie.

Utrzymuje się zakaz wprowadzania psów na teren rezerwatu, ze względu na możliwość płoszenia gniazdujących tam ptaków i innych zwierząt.

Środki finansowe na realizację działań ochronnych, edukacyjnych oraz monitoring w większości planuje się pozyskać z funduszy wspierających ochronę przyrody, w związku z czym wysokość dofinansowania będzie decydować o zakresie i terminie realizacji zaplanowanych działań. Zatwierdzony plan ochrony będzie stanowił podstawę merytoryczną i formalną do aplikowania o środki finansowe do funduszy wspierających czynną ochronę przyrody.

Nie stwierdzono potrzeby uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony rezerwatu i obszarów Natura 2000 w jego granicach i uwarunkowaniach ich ochrony.

Nie wskazano potrzeby sporządzenia planu ochrony dla obszarów Natura 2000 Ostoja Zapceńska PLH220057 oraz Bory Tucholskie PLB220009 w granicach rezerwatu.